

Xuân Diệu (Ngô Xuân Diệu)

Tập Thơ Số 1

Tên thật là Ngô Xuân Diệu, sinh ngày 2/2/1916 tại Tuy Phước, tỉnh Bình Định cũ, nơi cha là Ngô Xuân Thọ vào dạy học và kết duyên với mẹ là Nguyễn Thị Hiệp. Xuân Diệu sau ra Hà Nội học, 1938-1940 ông và Huy Cận ở gác 40 Hàng Than. Ông tốt nghiệp kỹ sư canh nông năm 1943, mất ngày 18/12/1985.

Đây là trang danh sách liệt kê tuyển tập các tác phẩm, tập thơ và những bài thơ hay nhất của nhà thơ Xuân Diệu (Ngô Xuân Diệu). Vốn biết đến là ông hoàng của thi ca lãng mạn và cũng là một trong những tác giả tiêu biểu nhất của phong trào thơ mới. Ông mang ngọn gió rạo rực, thiết tha, nồng cháy, khao khát yêu thương đến cho thi ca. Thơ Xuân Diệu là “vườn môn trớn”, ca ngợi tình yêu bằng muôn sắc điệu, âm thanh và hương vị.

Tuyển Tập Thơ Xuân Diệu

Trong tập này có 76 bài thơ của Xuân Diệu

Anh Đã Giết Em (Xuân Diệu)

Anh đã giết em, anh chôn em vào trái tim anh
Từ đây anh không được yêu em ở trong sự thật
Một cái gì đã qua, một cái gì đã mất
Ta nhìn nhau, bốn mắt biết làm sao?
Ôi! Em mến yêu! Em vẫn là người anh yêu mến nhất
Cho đến bây giờ ruột anh vẫn thắt
Tim anh vẫn đập như vấp thời gian
Nhớ bao nhiêu yêu mến nồng nàn,
Nhớ đoạn đời hai ta rạn vỡ
Nhớ
Muôn thuở thần tiên.
Ôi! Xa em, anh rơi vào vực không cùng
Đời anh không em, lạnh lùng tê buốt
Nhưng còn anh, còn em, mà đôi ta đã khác
Ta: hai người xa lạ – phải đâu ta!
Anh đã giết em, anh chôn em vào trái tim anh
Đêm nào anh cũng đi quanh em mà khóc
Anh vẫn ước được em tha thứ
Anh vẫn yêu em như thuở ban đầu
Thế mà tại sao ta vẫn xa nhau?
Tại em cố chấp
Tại anh đã mất
Con đường đi tới trái tim em
Anh đã giết em rồi, anh vẫn ngày đêm yêu mến.
Em đã giết anh rồi, em vứt xác anh đâu.

Anh Là Người Bạc Bẽo (Xuân Diệu)

Ngẫm cho kỹ anh là người bạc bẽo,
 Em yêu rồi, anh đã vội quên ngay
 Mới hôm kia tình tự đến mê say
 Sang bữa nay anh làm như mất hết
 Anh đòi mãi như một kẻ keo kiệt,
 Trong hồn anh tình ái chẳng lâu sao?
 Anh không chắt chiu dành dụm tí nào,
 Là đất xấu hạt gieo không nảy nở
 Nên anh mới luôn luôn nghèo khó
 Giận hờn như anh chẳng được em yêu
 Mà thật ra em yêu dấu rất nhiều
 Ngẫm cho kỹ anh là người bạc bẽo.

Anh Thương Em Khi Ngủ (Xuân Diệu)

Anh thương em khi ngủ
 Phong thái rất hồn nhiên
 Em ngủ như trẻ nhỏ
 Ngon say một giấc liền

 Tay em thả xuôi xuôi
 Như bay vào cõi mộng
 Mắt em khép dài dài
 Dưới trán em lông lộng

 Em nằm in trẻ nhỏ
 Trong chiếc võng yêu thương
 Anh dệt giăng khắp chỗ
 Trong phòng, quanh quất giường.

Anh thức nhìn em ngủ
 Anh canh giấc cho em
 Anh lắng nghe nhịp thở
 Ngực em đều xuống lên.

Trở mình tay ấp má
 Anh thương em đáng người
 Tin cậy vào cuộc sống
 Tin ở anh trong đời

Sau một ngày đầy việc
 Chúc em tôi giấc lành
 Anh vô cùng sung sướng
 Nếu em mơ thấy anh.

Anh Về Ấm Thượng... (Xuân Diệu)

Anh về Ấm Thượng tìm em,
 Nhà gianh một túp, hương đêm một vùng.
 Bóng xanh vườn nhãn um tùm,
 Khói ngưng mặt nước, sương trùm đầu non

Anh về Ấm Thượng thăm em,
 Gọi tên yêu, khe gỗ rèm cọ khô,
 Em đang thức ngủ mơ hồ
 Tưởng rằng anh ở trong mơ gọi thăm.

Thấy anh, em xiết nỗi mừng
 Nhìn em, gương mặt sáng bừng đêm khuya.
 Làng không một tiếng chân đi,
 Trái tim ta chuyện thầm thì cùng nhau.

Đêm về Ấm Thượng chưa lâu,
Núi sông, cây cỏ nhuộm màu thần tiên,
Chỉ cần một ánh nhen lên,
Một lời ý hiệp nên thiên sử tình.

Bác Đi Xa Cháu, Nhớ Ghê (Xuân Diệu)

Bác đi xa cháu, nhớ ghê
Thằng cu Vũ, bác chưa về được thăm.
Bây giờ cháu đã lên năm,
Từ khi nhỏ xiu cháu nằm trên tay,
Bác rất yêu cái thằng này,
Tuởng như có cháu là hay trên đời.
Bác xem là một con người
Còn non, đang bú tay, vùi đó thôi;
Có khi bác đứng bên nôi
Muốn đưa cho cháu cũi đời đẹp hơn.
Bây giờ cháu đã biết khôn
Bác ngồi làm việc, cháu luôn chạy vào
Bày trò chơi nhởi lao xao,
Đang chơi dở cuộc, lại ào chạy ra;
Lấy chặn phủ ghế chui qua,
Ngăn bàn thích lục, tranh gà thích xem:
Xếp rồi, cháu lại đảo lên,
Có ngày bác phải mười phen dọn nhà:
Khi gần, bác giận bác la,
Đi xa, bác lại nhớ mà rất thương.

Chiêm bao thấy cháu đêm trường
Bác hôn mặt Vũ như gương sáng bình.

Hôm về bác cháu ta mừng,
Bác cho trăm thứ trong rừng Quì Châu.

(Quì Châu 20-5-1963)

Bến Thần Tiên (Xuân Diệu)

Xin em nói với thời gian
Ghé thuyền chở hộ ta sang bến thần
Lên bờ vừa mới đặt chân
Nước non đâu bỗng trong ngần gần xa.

Quanh mình cũng chỉ có ta
Sao nghe nhân loại hoà ca với mình
Không hoa, cũng chẳng lá cành
Mà sao em đã tạo thành sắc duyên

Tạo hình gió thoảng, trăng lên
Hoa bên bờ suối, mây trên đá gành,
Một mình em sáng tạo anh
Một mình em sáng tạo thành đôi ta.

Thời gian rót xuống dân dà
Một bình êm dịu bao la đất trời
Trải bao đau khổ trong đời
Mới dành cho phút được ngồi bên em

Bức Tượng (Xuân Diệu)

Em đến thăm anh trên đôi dép cao su
Em đã vào nhà mà anh còn thấy bóng em in trên trời rộng

*Khuôn mặt nhìn nghiêng dáng mũi cao
Bấy lâu trong nhớ đẹp làm sao*

*Anh đã gặp em ở một bến đò
Thương nhớ bao la – trên dòng sông vắng
Phong cảnh đã vào chiều, trời hiu hiu nắng
Cây đôi bờ đứng lặng, nặng hồn xa...*

*Anh đã gặp em ở chân ngọn núi xanh
Núi sẫm biếc như mùa thu đọng lại
Trong thung lũng hoang sơ, ngô lay cò – rộng rãi
Phân ngô còn đượm mãi hồn ta.*

*Anh đã gặp em bên bờ biển sóng xao
Phi lao rì rào hồn trao cho gió
Bờ cát mịn dạt dào sóng vỗ
Niềm ân tình vạn thuở chẳng hề vơi.*

*Anh đã gặp em dưới một trời sao
Và đôi mắt em in vào vũ trụ
Anh ngời giữa muôn vàn tinh tú
Đêm mơ màng thom hương áo của em...*

*Từ lúc yêu em, ngay sau buổi gặp đầu tiên
Anh đã tạc hình ảnh của em trên nền thương nhớ
ở đâu có nhớ thương, anh đã đặt tượng em vào đó
Nên bây giờ anh nhớ: đã gặp em*

Bữa Tiệc Đôi Ta Sáng Nước Mây (Xuân Diệu)

*Bữa tiệc đôi ta sáng nước mây
Ta mời trời dự đất vui lây*

Trái hàng cây cả xăm xăm biếc
Lượn khúc đường non thăm thăm hây

Cá bạc thung thăng lội dưới dòng
Bồng con chiêm chiêm hót từng không;
Sớm nay ta đã ra ngoài nội
Mở tiệc tâm hồn đãi núi sông

Bữa tiệc đôi ta mới mẻ hoài,
Thêm màu lên cả sắc hoa tươi,
Nghe say tiếng nói người trên bến
Say bước người đi chợ sớm mai

Bữa tiệc đôi ta sao lấp lánh
Bởi vì đôi mắt em đen nhánh
Hàng mi chớp chớp ánh dương tung
Lá cỏ, hạt sương đều mọc cánh.

Trời có mây cao với gió thanh
Đất đây sự nghiệp những tay lành
Cũng như phơi phơi đi vào tiệc
Bữa tiệc đôi ta: một tấm tình

(8-1-1965)

Đa Tình (Xuân Diệu)

Nghìn buổi sáng, bình minh xe chỉ thăm
Đem lòng tôi ràng rịt với xuân tươi.
Thuở xưa kia là con của mặt trời,
Tôi có lửa ở trong mình năng động.

Đời muốn chữa cho tôi lành bệnh sống,
Đem tuyết sương lời lẽ buột vào gan;

Tuyệt sương mòn, băng giá phải trôi tan,
Tôi là lửa chẳng bao giờ biết nguội.

Tôi đã yêu từ khi chưa có tuổi
Lúc chưa sinh, vơ vẩn giữa vòng đời;
Tôi đã yêu khi đã hết tuổi rồi,
Không xương vóc, chỉ huyền hồ bóng dáng.

Vào đêm tôi tôi sẽ làm đuốc sáng
Rọi u minh tỏ rạng ánh hồn sâu;
Đến ru thơ bao kẻ hãy buồn đau;
Tìm ấp mộng những hồn sâu rã mục.

Hồn đông thê, tôi sợ gì cô độc!
Ma với nhau thì ôm ấp cùng nhau.
Chuyện yêu đương bấy giờ đã hết đâu,
Niềm tâm sự vẫn còn như thuở sống.

Trong cõi lòng lan đi bao ấm nóng,
Giữa hồn thường thấm thiết một ma thơ
Đem nhớ nhung an ủi dưới trăng mờ,
Và trong gió phất phơ đi có bạn...

Kẻ đa tình không cần đủ thịt da;
Khi chết rồi thì tôi sẽ yêu ma.

Đàn (Xuân Diệu)

Em nâng đàn tới ngang mày
Và em hạ xuống vừa tay, ôm đàn
Ngón tay em nhạc chứa chan
Mến tuôn trên phím, yêu tràn vào dây.

Lâng lâng hồn nhạc hây hây
 Đôi ta chấp cánh bạn bầu cùng mơ
 Chim reo trong khoảng hoa thưa...
 Suối tuôn róc rách, trăng vừa lên cao...

Tình cảm ấy, ước mơ nào,
 Bittôven với ngọt ngào Môda
 Tay em thoát biến thành hoa,
 Hồn em lắng lại như là tặng anh.

Những khi xa cách một mình,
 Nhớ đàn em, nhớ hồn thanh cây đàn.

(10-1967)

Đánh Đau Em... (Xuân Diệu)

Có khi vò một cành hoa
 Bỗng lên hương mới như là đậm sâu,
 Anh không vò nát em đâu
 Nhưng anh có lúc đánh rầu lòng em;
 Muốn cho em khổ, em phiền,
 Đánh đau em để bắt đền sầu anh.

Đêm Trăng Đường Láng (Xuân Diệu)

Em là một ngôi sao mới băng
 Xuống đây, đi với anh đêm trăng
 Hai con mắt dễ thương dễ ghét
 Đôi mắt, nguồn mặn nồng tha thiết

Em đưa anh vào trong bóng trắng
Anh đưa em cảnh liễu thung thăng

Đường Láng thơm bạc hà, canh giới
Ôi trăng soi trên lá xà cừ...

Anh với em bên bờ đêm biếc
Những xóm mờ mẩn thương quen biết

Trăng như sương trên ruộng lúa xanh
Gió như chim xao động trong cành

Em là một ngôi sao mới băng
Xuống đây, đi với anh đêm trăng.

(Trung thu 29-9-1963)

Đời Anh, Em Đã Đi Qua... (Xuân Diệu)

Đời anh em đã đi qua
Sáng thơm như một luồng hoa giữa đời
Hiểu làm sao hết em ơi
Bốn năm kỳ diệu đất trời nhờ em
Ngôi nhà, cánh cổng trái tim
Khóm cây, con mắt ngày đêm đón mừng
Em đi, anh ngóng trông chiều
Anh về, miệng đã gọi lừng: em ơi!
Bữa ăn thành một hội vui
Có em gấp với, rau thôi cũng tình;
Cảnh thường cũng hoá ra xinh;
Có em, anh hết ngẫm mình bơ vơ

Bốn năm đắm ấm say sưa
Tình yêu có biết hạn bờ nào đâu

Bốn năm nhưng cũng qua mau
 Cõi trần ai có ở lâu thiên đường;
 Già từ, từ biệt đôi phương
 Đôi nơi, đôi ngả, đôi đường: khổ anh!
 Bốn năm, lại khép trời xanh
 Nhớ em như một mộng lành mà thôi
 Từ đây anh lại trong đời
 Bữa cơm ngồi với một đôi đũa cầm;
 Giường kia một bóng anh nằm;
 Phòng vẫn một sách đăm đăm sớm chiều.
 Muôn vàn cảm tạ em yêu
 Chắt cho anh biết bao nhiêu ân tình
 Ai hay anh đã để dành
 ánh hương một thuở, thơm thanh suốt đời
 Sống bằng nhớ lại nguồn vui
 Nhớ khi ôm cả đất trời cùng em...

Đứa Con Của Tình Yêu (Xuân Diệu)

Anh ước đôi ta có con
 Con giống em đẹp nhìn không chán
 Giống đôi mắt, giống hình gương trán
 Con mang tình xán lạn đôi ta

 Con giống em, con cũng giống cha
 Giống cái mũi thật thà thẳng sống
 Nhìn gần giống trông xa cũng giống,
 Cũng mái đầu dọn sóng Quy Nhơn.

 Nhưng con ta nó giống em hơn
 Giống đi đứng, nghĩ suy, ăn nói,

Duy chẳng giống cái nư khi dỗi
Lúc em hờn, trời cũng phải thua.

Muốn hoà kẻ tóc với chân tơ,
Muốn thịt xương ta nở vụn mùa
Em hỡi! Đứa con tình ái ấy
“Tình yêu chưa đã, mến chưa bừa”

Đứng Chờ Em (Xuân Diệu)

Trong buổi chiều hôm bóng nhá nhem
Anh ra trước cổng đứng chờ em
Nhận từng vóc dáng từ xa tới
Lọc lấy một hình anh thuộc quen.

Anh thấy ai ai cũng vội vàng
Như chim hôm thoi thót về rừng
Người đi xe đạp đăm chiêu lắm
Nghĩ bếp nhà đang lửa bập bùng.

Anh cũng chăm xong cái bếp nhà
Tâm thành cơm nước dọn bưng ra
Một tuần mong đến hôm nay tiếp
Vào bát cho em vị đậm đà

Nhưng bóng hoàng hôn đặc lại rồi
Hình em anh thuộc thế mà – ôi!
Mấy phen suýt nữa reo “Em đến”
Lại ửi an lòng: “Hãy đợi thôi!”

Anh đứng như trống, chẳng chịu đi
Nhớ nhung vun được đức kiên trì

*Anh nhìn nét mặt người qua vội
Thông cảm muôn đời những biệt li.*

*Nếu thức ăn kia gấp một mình,
Tủi lòng, anh vẫn vững lòng tin.
Thương em vất vả, anh quên hết
Nỗi khổ mong chờ cháy dạ anh.*

Ở Ngoài Vạn Lý (Xuân Diệu)

*Ở ngoài vạn lý thương em,
Anh đi vạn lý nhìn xem chân trời!
Tấm thân vàng ngọc xa vời,
Nhớ nhà, nhớ nước, liên hồi nhớ em.
Hai tuần đã nhói trong tim
Những chiêm bao mặt lại chiêm bao hôn;
Chiêm bao nhớ đập thương đồn,
Nửa đêm vạn lý hãy còn tìm nhau
Ước chi đôi phút qua mau
Thấy em một chút đỡ sầu cách xa
Một phần trái đất bao la
Hai hôm cất cánh đã qua muôn trùng.
Thư nhà anh vẫn đợi trông
Chữ tay em viết, sóng lòng em trao
Canh khuya thương nhớ khát khao
Em ơi, vạn lý lòng hao đêm dài...*

Biết Tạc Đâu Ra Em Của Anh? (Xuân Diệu)

*Đôi ta dừng. Em đi vào lối cỏ
Anh nhìn theo dáng nhỏ bước xa dần*

Anh thuộc tay em, anh thuộc bàn chân
Em như từ trong anh bước ra đường cái...

Anh thuộc mắt em, anh thuộc tóc em
Anh như vỏ mà em là ruột quả
Ôi một trái luôn chia làm hai nửa
Mỗi lúc em về rồi lại đi

Đó là một sớm mai cách đây tuần lễ
Hình em đi – anh bỗng nghĩ bàng hoàng:
Nếu ngày nào em hết ở cùng anh
Nếu đến khi anh không còn em nữa.

Anh biết tạc đâu ra một người như thế,
Anh ấp iu mang mẽ làm sao
Anh biết lấy đâu ra, anh biết lấy đâu vào
Anh biết mượn đất trời sao cho được?

Anh lấy thịt xương đâu chứa đây mộng ước
Anh lấy gì biến hoá để thành em?
Anh bóp vụn ngày, anh xé nát đêm
Anh vá vú những người trên trái đất

Người ta có thể vô cùng xinh đẹp
Có thể thông minh, có thể rạng ngời,
Có thể yêu anh đi nữa, em ơi!
Anh không thể kiếm tìm em đâu cả!

Đó là một sớm mai cách đây tuần lễ
Dáng em đi – in mai mãi bóng hình
Nếu ngày em chẳng cùng anh nữa
Biết tạc đâu ra em của anh?

Cây Đồi Mãi Mãi Xanh Tươi (Xuân Diệu)

*Mọi lý thuyết đều màu xám
Và cây đời vĩnh viễn xanh tươi
(Câu của Goethe)*

*Vĩnh viễn chim ca, vĩnh viễn nắng cười
Vĩnh viễn anh yêu em, như yêu sự thật
Và cây đời mãi mãi xanh tươi
Mãi mãi em ơi
Cây đời trĩu trái
Gió trong lá mùa thu rồi trở lại
Rì rào đôi ta tình ái muôn đời
Trong mắt đen em mãi mãi ánh trời
Ngồi qua một sợi tóc buông rũ trán
Mãi mãi môi em nhuỵ đời vô hạn
Và cây đời ôi! Xán lạn xanh tươi*

Có Em (Xuân Diệu)

*Có em tồn tại trên đời
Cho anh còn được có người để yêu,
Thế thôi, thôi thế cũng nhiều
Em ơi! Quấn quít mai chiều được đâu.*

*Những gì cao đẹp thăm sâu
Anh cho em hết, lòng đau còn gì.
Chỉ còn cái bóng anh đi.
Cái gan cái ruột tình si khoét rồi!*

*Có em trên cõi đời này
Còn là hạnh phúc vui vầy cho anh.*

*Em ơi! Khoẻ mạnh tốt lành
Ấm êm, vui đẹp, cho anh khỏi buồn.*

(8-1970)

Cói (Xuân Diệu)

Tặng nông trường cói Thanh niên ở huyện Tiên Hải, Thái Bình

*Gợn đến chân trời cói – cói
Bốn bề một sắc xanh roi rói
Bạt ngàn tấm thảm gió vào lăn
Hoa điểm lăn tăn như khế nói...*

*Đây nông trường “Thanh niên”, Thái Bình
Cuối huyện Tiên Hải, bãi mông mênh
Quai đê đẩy sóng lùi xa mãi
Biển rút ra Cồn Cửa, Cồn Vành*

*Hai mươi năm trước, sóng còn vỗ
Chân cột hải đăng đêm dọi tỏ...
Hải đăng giờ đây giữa đất liền
Quấn quít bên chân khoai với đỗ*

*Nông trường ta mở sáu năm thôi
Trí lực làm cho tốt bãi bồi
Một mét phù sa trên đất cát
Đủ cho cây cói tới sinh sôi*

*Bộ đội phục viên và tuổi trẻ
Mới đủ sức làm, làm chẳng kể...
Ngâm mình gặt cói, nước hè sôi
Cói tốt kín đầu, ôi, ngọt thở*

Đêm lo chẻ cói kịp mai phơi
Phơi muộn thì không đủ nắng rồi
Mới đến giữa chiều, thu cói lại
Kéo sương, cói lại mở ra thôi

Làm ăn rất cực, nhưng chân chất
Tình cảm gắn nhau, và gắn đất
Lội bảy ngày đêm dưới nước liền
Vẫn thích đùa vui, ham múa hát

Nay mai ta lại mở đồng thêm
Tấn cói hằng năm tới bảy nghìn
Xưởng dệt Hải Âu ra chiếu, thảm
Gửi đi xé lạ vút đường chim

Tôi tới thăm đây, thấy rập rờn
“Búp đồng khoang cô” giống Nga Sơn
Con chim sẻ hiên bay cao hót
Mà tiếng hồn ta bát ngát hơn...

Gợn đến chân trời, là cói – cói
Bốn bề một sắc xanh roi rói
Bạt ngàn tấm thảm gió vào lăn
Hoa điểm lăn tăn như khế nói...

1978

Cứ Phải Là Em (Xuân Diệu)

Cứ phải là em; chẳng phải ai
Là em, em nữa, chỉ em thôi
Sao người anh quý anh yêu thế
Mà chẳng cùng anh ở suốt đời?

Khác chi cây sống mà đem chặt
 Chặt giữa ngang lưng sự sống còn,
 Chặt giữa đang hoa, ngang giữa lá
 Khác chi hoa nở phải vùi chôn!

Em có bao giờ tưởng tượng xem
 Một mình anh sẽ sống không em,
 Bơ vơ như đã muôn lần chết,
 Đã chết nhưng còn phải sống thêm!

Lời ước cùng nhau thuở sánh đôi
 Anh còn vẹn vẻ giữ y lời
 Rằng không ai thế thay em được
 Em vắng, yêu em vẫn suốt đời.

Duy có lòng em, vẫn hẹn hò,
 Ấy là ân huệ của em trao
 Cho anh một đoá hoa tinh túy
 Một đoá hoa lòng chẳng héo khô.

Chén Nước (Xuân Diệu)

Em cho anh chén nước,
 Anh biến thành rượu nho
 Rượu triền miên mộng ước
 Rượu nồng nàn thơm tho.

Cái men trong mắt em
 Anh để vào chén nước;
 Hương hơi thở của mình
 Đã hoá thành rượu chuối.

*Anh thêm vào chén nước
Rượu cất của hồn anh,
Rượu cười sao lấp lánh
Như ánh mắt trời xanh.*

*Ôi! Chén rượu ân tình
Từ bình minh sự sống
Rót mãi tới vô cùng
Của cuộc đời lông lộng.*

*Anh lại nâng chén nước
Mời em nhấp môi cho
Em ơi, đừng uống hết
Kẻo say chết bây giờ.*

(Sài Gòn – Mĩ Tho 17-8-1975)

Chiếc Bánh Trung Thu (Xuân Diệu)

*Một mảnh trăng thu hình chiếc bánh;
Bánh không ngon lắm cũng tình anh
Sáng hôm mười bốn ta xa cách;
Đến tôi trung thu em một mình
Mình em mở chiếc bánh trông trăng
Anh để dành cho, gói kỹ càng
Mỗi miếng ngọt bùi là tưởng nhớ
Đến ai gởi gắm mối tình thương.
Bên này anh cũng ngẩng trông xa
Cây cỏ làng quê tắm ánh ngà
Đôi ngả nhớ nhau nhìn sững nguyệt:
Bánh tròn xum họp của đôi ta.*

Chiều Đầu Thu (Xuân Diệu)

Chiều đầu thu ôi hương hoàng lan
 Ngạt ngào nhào trộn cả không gian
 Mới còn nắng gắt hôm qua thế
 Mà bỗng trên trời mây nhẹ tan...
 Chưa tàn cuối hạ đã sang thu
 Ngây ngất hôm nay một ánh mờ...
 Mai hắt lại về trong nắng hạ
 Ô hay bằng bạc thực cùng mơ...
 Chỉ biết di lãng hoa đã thơm
 Cánh vàng hương lại chín vàng hơn
 Cây cao lá thẫm đung đưa nhánh
 Nhịp điệu mùa thu ngàn vạn năm...

Chớm Sang Vị Hè (Xuân Diệu)

Đường tình đã nở hoa xoan
 Lao xao gió gợn, hân hoan lá chờ
 Trên cao ngan ngát hương đưa
 Em ơi, tím tím mơ mờ chùm hoa...
 Nhẹ nhàng gió thổi tháng ba
 Trong hơi thanh mát có hòa nồng say
 Xuân còn, hè đã thoảng bay
 Một niềm xa vợi ngất ngây khí trời
 Tình yêu muôn thuở, em ơi!
 Hôm nay lại đượm hương đời, màu xoan
 Ý xuân trong lúc chứa chan
 Tình đôi ta lại chớm sang vị hè...

Dấu Nằm (Xuân Diệu)

*“Ghe lui còn để dấu dằm
Người yêu đâu mất, chỗ nằm còn đây”
(Ca dao Nam Bộ)*

*Ghe lui còn để dấu dằm
Người yêu đâu vắng, dấu nằm còn đây
Dấu nằm cũng vẫn xinh thay
Đường vai phảng phất, nét tay mơ màng.*

*Đêm qua bốn phía trăng vàng,
Bên em anh cứ bàng hoàng tỉnh mơ,*

*“Tuởng bây giờ là bao giờ”
Thật đây, em vẫn là thơ trên trời.*

*Dấu nằm còn đó, em ơi
Dấu hương vương vấn từng hồi ngất ngây
Thoảng thơm lan xạ nào tà
Hơi thương em thở, ngát đây hồn anh*

*Dấu người yêu dấu thanh thanh,
Mình trong chấn đập, tóc quanh gối nằm
– “Ghe lui còn để dấu dằm”
Người yêu đâu vắng, dấu nằm còn thương...*

(1977)

Dỗi (Xuân Diệu)

*Mặt trăng anh trả cho trời
Vườn hoa anh trả cho người tới thăm*

Hồ Tây chiều ấy mưa dầm
 Anh xin trả lại cho năm tháng dài
 Nhìn em trong phút giây thôi
 Mà anh đã ngỡ đất trời buồn tênh
 Cõi đời anh thấy nhạt thênh
 Tưởng anh không được cùng em chung nhìn.

Em Đọc Lại Thơ... (Xuân Diệu)

Mai sau dù có bao giờ
 Em ngồi đọc lại chùm thơ đắng này
 Có ai trên trái đất này
 Yêu em sâu thẳm như ngày anh yêu?

Thôi đừng trách hận chi nhau
 Lỗi lầm anh trả bằng đau đớn rồi!
 Tan đi nát lại bao hồi
 Yêu em ai khổ trên đời bằng anh.

Em Đi (Xuân Diệu)

Tặng Hoàng Cát

Em đi, để tấm lòng son mãi
 Như ánh đèn chong, như ngôi sao.
 Em đi, một tấm lòng lưu lại
 Anh nhớ thương em, lệ muốn trào.

Ôi Cát! Hôm vừa tiễn ở ga
 Chưa chi ta đã phải chia xa!
 Nụ cười em nở, tay em vẫy
 Ôi mặt em thương như đoá hoa.

Em hỡi! Đường kia vướng những gì
Mà anh mang nặng bước em đi
Em ơi, anh thấy như anh đứng
Ôm mãi chân em chẳng chịu lìa.

Nhưng bóng em đi khuất rồi,
Đứa lìa khúc ruột của anh thôi!
Tình ta như mối dây muôn dặm
Buộc mãi đôi chân, dẫu cách vời.

Em hẹn sau đây sẽ trở về
Sống cùng anh lại những say mê
Áo chần em gửi cho anh giữ
Xin gửi cùng em cả hẹn thề!

Một tấm lòng em sâu biết bao
Để anh thương mãi, biết làm sao!
Em đi xa cách, em ơi Cát
Em chớ buồn, nghe! Anh nhớ, yêu...

23 giờ 30 ngày 11/7/1965

Bài thơ được tác giả đề tặng Hoàng Cát khi người em trai kết nghĩa này lên tàu đi vào chiến trường miền Nam năm 1965.

Em Đi Tuyển Lửa (Xuân Diệu)

Anh nằm đôi mắt mở nhìn đêm
Tưởng ngó xuyên trời được thấy em.
Tuyển lửa em đi đà một tháng
Không thư về, anh ngóng trông tin.

Anh đợi tin em đến cháy lòng
Lo em tai nạn xảy ra không?

Sao em không viết, thư không gửi?
Tim cứ quay về mãi hướng trong.

(11-7-1967)

Em Làm Bếp (Xuân Diệu)

Anh nhớ lại rất thương
Những khi em xuống bếp
Nấu cho anh món ăn
Đun cho anh miếng nước

Trời vào hè đã nực
Làng quen dùng rạ rơm
Cái bếp chật hùm hụp
Em chen vào làm cơm

Lửa cháy nhanh phần phật
Tàn rạ nhẹ bay đây
Tay em hoà tí muối
Em tiếp lửa tiền tay

Anh đứng ngoài xem xét
Rửa rau hoặc thái hành
– Anh ơi, hộ tí nước
Đặng cho vào nấu canh.

Trên trán em như gương
Giọt mồ hôi lấm tấm
Tóc đôi cọng rơm vương
Anh nhìn em, thương lắm.

Ôi, bữa cơm ngon tuyệt
Mỗi khi về thăm em

*Em có tài nấu nướng
Anh có tài ngợi khen...*

Gặp Gỡ II (Xuân Diệu)

*Buổi chiều hôm ấy đáng muôn hôn,
Hôn gió hôn mây với cả hồn
Hôn cái khúc đường, hôn cả bóng
Hàng cây xanh biếc dưới hoàng hôn*

*Dun dũi làm sao thế, hỡi em
Chiều nay em khoác áo trăm duyên
Em đi đôi dép xinh đơn giản
Em thật hồn nhiên, rất tự nhiên...*

*Anh còn nghĩ ngợi bước như mơ
Mắt thần thơ trông cảnh thần thờ
Đàn của hồn ta ai vịn thế
Gặp nhau khi ấy bỗng hoà tơ.*

*Anh muốn mang lời đi tạ ơn
Bầu trời như thế gió căng buồm
Hoa trong cỏ dại chiều hôm ấy
Đã đẹp tung bừng hơn mọi hôm.*

24-2-1974

Giọng Nói (Xuân Diệu)

*Em ngồi riu rít ở sau xe
Em nói, lòng anh mãi lắng nghe
Thỉnh thoảng tiếng cười em lại điểm
Đời vui khi được có em kề.*

Ôi! Giọng sao mà rất mến thương
 Êm như suối mát đến soi gương
 Dù ai tốt tiếng như ca hát
 Cũng chẳng bằng em giọng nói thường

Gió thổi nhiều khi giọng nói bay
 Không cần nghĩa chữ vẫn nghe hay
 Sau xe, những tiếng em phơ phất
 Cởi hết ưu phiền gửi gió mây.

Ước được ngàn năm như giọng ấy
 Dèo em đi mãi cuối không gian!
 – Và khi không nói, em im lặng
 Anh vẫn nghe hay tựa tiếng đàn

(1-1963)

Khúc Hát Tình Yêu Và Đất Nước (Xuân Diệu)

Anh đã nói cùng em bao ý nghĩ
 Những lời tình, lời nghĩa, những lời nhân.
 Anh đã tỏ như kim khâu sợi chỉ
 Những niềm tình, niềm ái, những niềm ân.

Anh đã đi với em trên đất nước,
 Dép ta gần đôi lúc giẫm vào nhau.
 Những chùa đẹp gọi cùng ta thừa trước,
 Những công trường, nhà máy ngó về sau.

Em trẻ quá, anh như nâng tất cả
 Núi hay sông mà giới thiệu lần đầu
 Hồng Hà rộng thấy không em, óng ả
 Những đôi bờ làng mạc với vườn dâu.

Như người mẹ nhìn con ăn ngon miệng,
Anh say sưa khi em tắm tặc khen
Đổ Thác Bà, em mừng ta tạo biển
Em nhụy nhàng bên sông máng Hưng Yên.

Nhưng cung đàn ở trong anh vẫn gảy
Nên hôm nay anh đón lối mùa hè
Mượn hoa phượng nói lòng anh thắm mãi,
Nói tình dài anh mượn tiếng ngâm ve.

Anh mượn của quê hương bao cảnh nữa
Khoe cùng em như là của đôi ta.
Về Cửa Sốt, biển trời ta đứng giữa
Phi lao cùng sóng bạc sẽ hoà ca.

Anh tưởng anh khi hăm một tuổi,
Mội, thiên thần thuở trẻ lúc xuân sang;
Anh mượn cả trái tim em mẩu mới
Nên nghe đời lừng một vị ca xang.

Có khi em một mình đi Phú Thọ,
Anh cũng vui như anh tới Đền Hùng.
Nhưng anh tiếc chưa đưa em đến đó:
Đá, sóng muôn hình vùng vẫy Hạ Long.

Anh còn nợ với em thăm Huế đẹp,
Về Quy Nhơn, quê má để anh ra;
Sài Gòn! Sài Gòn! Miền Nam sắt thép!
Ta hẹn thề giành lại nửa tim ta.

Khi yêu dấu, người ta càng làm chủ.
Tổ quốc thành ca vũ của yêu đương;
Công nghiệp kéo tiếng còi tâm vang nổ,
Nông nghiệp hoà hơi thở, lúa đưa hương.

khúc hát sớm mai nay: gì thế nhỉ?
 là non nước, hay là điệu là vân?
 Là ân nghĩa hay là hồn thế kỷ?
 Là xây cao, vôi đá gạch quây quần!

Chúng ta đã hoà nhau, như chẳng khác
 Nước sông Lô tìm sông Nhị chảy vào.
 Khao khát rộng xa, trên đà khúc hát
 Anh ước gì đưa em tới trăng sao.

11/4/1963

Khung Cửa Sổ (Xuân Diệu)

Anh có nhà có cửa
 Nhưng không vợ không con
 Sợ cái bếp không lửa
 Sợ cái cửa không đèn.

Những đêm đi xa về
 Tận xa nhìn cửa đóng
 Không ánh sáng đón mình.
 Không có ai trông ngóng.

Từ khi em đến anh
 Cửa sổ ánh đèn xanh
 Xa xa anh thấy sáng
 Trong đêm khung cửa lành

Biết có em trong phòng
 Viết bài hay đọc sách,
 Như trong bếp nấu cơm
 Có lửa hồng tí tách,

Ôi cái khung cửa sổ
Em thường đứng nhìn ra:
Em là sao của cửa,
Em là hồn của nhà.

Giờ nghĩ chuyện em đi,
Anh sợ khung cửa sổ
Sợ những lúc xa về
Không thấy đèn sáng cửa

Ôi cái khung cửa sổ,
Của kiếp anh, đời anh!
Tay em không đến mở
Thôi còn gì tươi xanh?

Lạ (Xuân Diệu)

Người nào xa lạ đâu đây
Người mi thanh sáng, người tay dịu hiền
Tôi nhìn quên đẹp, quên duyên.
Quên câu ăn nói, tôi nhìn người thôi
Người nào một nửa thân tôi
Bước chân êm ái, nụ cười thần tiên
Người nào tôi tưởng đã quen
Một ngày không gặp, lại nên mới rồi
Một kho vàng ngọc thêm hoài
Người nào như cả loài người đến đây,
Khiến tôi giận cả nước mây,
Vòng tay khăng khít, mở tay: giao hoà
Ôm em trong cánh tay xoà
Nghe là vũ trụ, nghe là nhân gian.

Hôn (Xuân Diệu)

Trời ơi, ôm lấy say sưa
 Mặt khao khát mặt, lòng mơ ước lòng
 Hôn em nước mắt chảy ròng;
 Em ơi! Như ngọn đèn chong vẫn chờ.
 Em hôn anh suốt một giờ
 Anh hôn em mấy cho vừa lòng đau
 Sao mà xa cách giữa nhau
 Để cho tháng thắm ngày sâu thế em?

Chao ôi mãi mãi mắt tìm
 Thấy rồi sung sướng ta đem nhau về
 Hôn em ngàn thuở chưa xuê
 Ấp yêu da thịt, gắn kẻ tâm linh
 Chiêm bao mà chẳng mơ màng
 Rõ ràng chân thật như trong cuộc đời.

(22-8-1970)

Hôn Cái Nhìn (Xuân Diệu)

Không phải anh hôn đôi mắt
 Anh hôn cái nhìn của em
 Mắt em một vùng mến yêu
 Thắt anh trong lưới êm đềm

Anh nhớ mãi một bến xe
 Đến đó hai ta từ biệt
 Em yên lặng – anh lắng nghe
 Mắt em nghìn vạn tơ xe...

Từ hôm ấy đôi mắt em
 Là ảnh cuối cùng anh giữ
 Đi xa anh cứ nhớ hoài
 Một trời mắt em tình tự

Xin em cho phép anh hôn
 Cái hình em, gương tâm hồn
 Cái nhìn em trong không gian
 Trong hồn anh giữ chứa chan.

(9-1967)

Hoa “Anh Oi” (Xuân Diệu)

Hoa này là hoa “anh ơi”
 Là hoa một buổi đẹp trời, ta đi
 Nắm tay trò chuyện thăm thì
 Bỗng nhiên em thốt: “Hoa gì? anh ơi”

Cây thanh một tán lá cười.
 Một vùng hoa nở hồng tươi một vùng
 Sắc đào như thể rung rung
 Toàn cây là một nỗi lòng nở hoa
 Anh tìm tên mãi không ra
 Phải anh đào? Hoặc như là ô môi?
 Biết bao yêu mến trong lời
 Thốt kêu hai tiếng từ nơi ruột rà
 Từ rày xin đặt tên hoa:
 “Hoa anh ơi” một chiều ta nở đây.

(17-6-1962)

Hoa Đêm (Xuân Diệu)

Chen lá lục, những búp lài mở nửa
 Hóp bóng trắng đây miệng nhỏ xinh xinh;
 Vì gió im, và đêm cứ làm thình
 Đoàn giây phút cũng lần khân, nghỉ đã.
 Trăng ở đó. Đất vườn thêu bóng lá.
 Trời trên kia vàng mạ, sáng như băng.
 Lá lim dim trên mấy ngọn bằng bằng.
 Cành lả lả chờ tay ai đón đầy.

Ôi vắng lặng!

– Trong giờ mơ ngủ ấy

Bông hoa lài thức dậy, sánh từng đôi.
 Hoa lài xanh dưới ánh nguyệt tuôn trời;
 Ánh nguyệt trắng trên hoa lài đúc sữa.
 Sao họ khéo nỡn nà mà bỏ ngỡ
 Những nàng hoa chờ đợi gió phong lưu!
 Đáng yêu thay trong vẻ khẽ nghiêng đầu;
 Lá xanh đỡ yêu yêu thân tuyết bạch
 Nguyệt lác đác tiếng nở giòn lách tách;
 Lòng phơi phới chừng đợi cái ong châm...
 Miệng thở ra hương, hương toả tình ngấm,
 Hoa lĩ nữ đã mở lời trên ghẹo...

Chàng gió lạ đi khuya ngoài khuất nẻo
 Nghe tiếng thom liêu liêu đến tìm hương.

Canh du lang tha thướt phấn qua tường
 Áo công tử dài là vương nào ruột.
 Này hoa ngọc đã giật mình trắng muốt,
 Thoảng tay tình gió vuốt – bỗng lao đao...

*Hương hiu hiu nên gió cũng ngạt ngào;
Hôn nho nhỏ mà đầu hoa nặng trĩu*

*Là màu sắc hay chỉ là âm điệu?
Là hương say hay ấy chính rượu thơm?
Gió canh khuya hay nghìn cánh tay ôm?
Trăng môi lái phủ màng tơ mơ mộng...
Gió chấp cánh cho hương càng toả rộng
Xốc nhau đi vào khắp cõi xa bày...*

Và hương bay, thì hoa tưởng hoa bay...

1940

Hoa Ngọc Trâm (Xuân Diệu)

*Anh tặng cho em hoa ngọc trâm
Hoa như ánh sáng ngọc như mầm
Như cài trên tóc hoa trâm ngọc
Anh tặng cho em hoa ngọc trâm.*

*Lá biếc đơn sơ, cánh nuốt nà,
Rung rinh trên tóc một cành hoa.
Một cành chụm nở hoa hai đoá
Ôi cái đêm đầu hợp giữa ta.*

*Hoa giúp cho anh tỏ mối tình
Vì ta hoa đã nở năm cành...
Dịu dàng canh một trăng soi bóng
Tha thiết canh năm nguyệt trở mình.*

*Từ ấy anh yêu hoa ngọc trâm
Những khi hoa vắng vẫn mong thăm*

Mỗi mùa hoa nở trong như tuyết
Anh lại tìm thăm hoa ngọc trâm.

(4-6-1962)

Hy Mã Lạp Sơn (Xuân Diệu)

Nghìn thế kỷ đã theo nghìn thế kỷ,
Ta đứng đây nhìn thấy triệu mặt trời
Tắt và nhen và phân phát cho đời
Những thời tiết tái tê hay ấm áp
Ở chốn tuyết mù, dưới chân ta đẹp.
Ta đứng đây, vĩnh viễn giữa mùa đông,
Tuyết trên đầu vĩnh viễn choá từng không.
Trán vĩnh viễn nặng mang sầu Trái Đất
Ta là Một, là Riêng, là Thứ Nhất.
Không có chi bè bạn nối cùng ta
Bởi ghen trời, ta ngạo nghề xông pha
Lên vút thẳm, đứng trên nghìn đỉnh núi,
Trên những chót đã bỏ đôi dưới suối,
Trên những mây đã bỏ núi ngang mây
Trên những đông tuyết lạnh ở trên mây,
Ngang nhật nguyệt – Còn chi sân với ngõ!
Lầu vua chúa còn chi hơn bãi cỏ?
Nóc đền đài cũng thấp tựa lưng nham!
Ta lên cao như một ý siêu phàm
Nhìn vũ trụ muốn tranh phần cao vọi!
Đời đã hết. Chỉ riêng ta đứng mãi
Ở nơi đây không dấu vết loài người
Mua sạch trong bằng nỗi rét ngàn đời
Làm kiêu hãnh giữa lặng im bất dịch

Mây với gió chẳng bao giờ tới đích
 Phượng hoàng lên, vừa thử cánh đã sa
 Cỏ đôi chòm không gợn sắc xanh pha
 Thoáng linh động nào qua con thú nhỏ
 Hiu hắt nhẽ bốn phương trời vò vố,
 Lạnh lùng chẳng sâu một đỉnh chon von...
 Ta tưởng nghe tê tái sắc câu dòn
 Buồn vạn kỷ không ai vươn mắt ngắm
 Ta cao quá, thì núi non thấp lắm,
 Chẳng chi so, chẳng chi đến giao hoà
 Ta bỏ đời mà đời cũng bỏ ta
 Giữa vắng ngắt, giữa lạnh lùng thê tuyệt!
 Ngoài tang trắng của tuyết rồi lại tuyết,
 Hoạ chẳng nghe gần gũi khúc ca trời;
 Trong veo ngàn, hơi thuần túy của hơi
 Xuyên ngày tháng, vẫn vồ về bên mái,
 Và trời rót khúc ca trời cảm khái:
 – “Cô đơn muôn lần, muôn thuở cô đơn
 “Người lên trời, ôi Hy Mã Lạp Sơn!”

1935-1941

Kỷ Niệm II (Xuân Diệu)

Trên đường quăn ngựa, chiều kia...
 Em ơi, anh muốn dựng bia ân tình
 Khi anh qua đó một mình
 Thấy còn in bóng in hình đôi ta
 Một chiều gió đỡ mây xa
 Chiều sương phảng phất cho hoa dịu dàng

Em ngồi dưới gốc cây dương
Mắt yêu xinh đẹp là gương đất trời.

Trái tim anh nói bồi hồi
Mà tim em cũng trao lời vãn vương
Đất trời chìm giữa yêu đương
Thời gian cũng đượm trên đường vô biên.

Dù anh sống đến ngàn niên,
Không quên những phút cùng em mơ màng
Thu kia, hôm ấy, bên hàng.
Khúc cong cong ấy, bên hàng cây dương.

(8-1964)

Khác Mộng (Xuân Diệu)

Cùng giường khác mộng sao em?
Tình ta đau đớn hơn đem tử hình!
Trăm muôn môn trốn dục tình
Bằng sao được bóng in hình trong tim!
Nếu anh lạc mất hồn em
Thì ôm thân thể khôn tìm tình yêu!
Ấm là tim bạn rồi theo
Khi xa biết có người yêu nhớ mình;
Vui là trong dạ đình ninh
Hai ta, ta chẳng một mình đơn cô.
Buồn là một trái tim tro.
Phía sau không hậu phương chờ đợi ta!
Giữa khi nắng hạn, lạnh là
Biết ai tin cậy để mà mến yêu!
Anh không muốn mộng phiêu diêu

Muốn yêu em, được em yêu suốt đời
 Hỡi em, anh nhớ thương hoài
 Kề nhau, mộng đã xa rồi hay sao?

Không Đề (Xuân Diệu)

Tôi nhận cái này đã từ lâu.
 Bây giờ nó tới, dẫu hơi mau,
 đã không tránh khỏi thì tôi tiếp
 một cách đau thương nhưng ngẩng đầu

Ai có thích gì đi mãi mãi
 vô trong cái cõi chẳng mô tê.
 Một khi cập bến vào vô tận
 thì đến vô biên chẳng trở về.

Tuy vậy, tôi đã sống hết mình,
 suốt đời không một phút coi khinh.
 Tôi coi trọng nhất khi làm việc,
 họa có thua khi sống với tình.

Cái quả cam này đã vắt hết
 hiến cho non nước, hiến đời thân.
 Tuy không biết đến bao giờ kiệt,
 nhưng dẫu sao thì cũng phải dừng.

Xin hãy cho tôi được già từ...
 vẫy chào cõi thực để vào hư.
 Trong hơi thở cuối dâng trời đất
 cũng vẫn si tình đến ngất ngư...

(Di cảo)

Mặt Em (Xuân Diệu)

Đã bốn năm trời nghĩa với duyên
Mặt em thay đổi vẫn y nguyên
Nét thêm rõ rõ như tơ chín
Dáng vẫn thanh thanh tựa nước hiền.

Kể từ sen ngó với đào tơ,
Anh đã thâm yêu vẻ dịu mơ
Trong mắt ngọc đen kì diệu thế,
Nhìn anh như hẹn đã ngàn xưa

Khi mặt em gầy, lại rất yêu,
Niềm thương như bỗng dột lên nhiều,
Mảng nhìn bịn rịn lo em ốm,
Mà mặt em thêm vẻ lệ kiều

Khuôn mặt xinh em mãi rõ ràng
Là sách nghìn trang sách vạn trang
Sớm mai anh thấy mặt trời mọc
Chiều hôm anh đọc ánh trăng vàng.

Mặt em ở giữa kho trời đất.
Vô tận thời gian có mặt em
Đáy thăm tâm hồn anh đã cất
Mặt em, hoa vĩnh viễn ngày đêm.

(9-2-1965)

Nói Tào Lao (Xuân Diệu)

Nếu anh chết thử vài năm.
Để xem em đứt ruột tằm ra sao?
Để xem nổi quí niềm yêu

Một lần cuối rồi bao nhiêu mặn nồng?
 Sống cho tốt đẹp với lòng
 Chết thôi nước mắt ròn ròn làm chi!

Anh buồn anh bỏ anh đi
 Em còn sống đó vui chi một mình!
 Muôn năm ước hẹn nghĩa tình
 Một giờ sao bỗng lạ mình lạ ta!

Sống mà cách biệt chia xa
 Thôi anh chết thử xem ra thế nào...
 – Tức em, anh nói tào lao
 Em ơi, chớ thấy máu đào ở trong!

Nằm Đêm Anh Cứ Thương Em (Xuân Diệu)

Nằm đêm anh cứ thương em
 Roi nghiêng nước mắt một đêm gôi nằm
 Thế này cho hết trăm năm
 Đến muôn năm vẫn âm thầm thương em.

Những Đêm Hành Quân (Xuân Diệu)

Tôi cùng xương thịt với nhân dân của tôi
 Cùng đổ mồ hôi, cùng sôi giọt máu;
 Tôi sống với cuộc đời chiến đấu
 Của triệu người yêu dấu gian lao.

*

Tôi đã đi hàng chục đêm sao,
 Một chiếc xe – đạp vào băng bóng tối;
 Cũng có lúc mây trời đen kịt lưới.

Cũng có tuần trăng mới, ánh trăng trong
 Đã mấy khi tôi thức với non sông
 Trọn những đêm rờn, mắt chong chân bước,
 Đêm hành quân thả tâm hồn đi trước
 Yêu với căm, hai đợt sóng ào ào
 Vô bên lòng, dội mãi tới trăng sao
 Giữa đêm tối, gần xa là biển mực.
 Chính là lúc trái tim càng sáng rực;
 Khi mắt không nhìn được bốn thước xa.
 Chính là khi nghe cả núi sông nhà...
 Tôi như đứa trẻ con đôi mắt khép
 Sờ mặt mẹ trên ngón tay tha thiết;
 Tôi hiểu hết đêm nay thôn xóm nghĩ gì.
 Đàng chân trời ấp ủ những điều chi...

*

Đã ngót năm, vẫn nhớ từng tác đất!
 Là những tháng mưa bom căng thẳng nhất,
 Khi giữa đường, nhờ đất để che thân,
 Anh càng yêu đất nước gấp trăm lần
 Khi qua sông, trời bỗng dưng chóng sáng,
 Máy bay giặc đặng xa như chớp nhoáng,
 Bà mẹ đứng cao trên mạn chèo thuyền,
 Mấy mươi người thành một chí cương kiên;
 Khi những dấu tay búng tròng còn mới
 Trên hai hàng cây bên đường xanh tới
 Ân cần lo nẩy lá ẩn người qua;
 Khi hố bom vừa lấp suốt đêm qua
 Đá còn thân dưới chân anh cảm động;
 Khi mắt cháy nhìn những tường gạch rụng
 Trại cụ già an dưỡng Ngã Ba Mội;

Khi những người phòng Quỳnh Lập đêm đời,
 Những chân đau dưới trăng mờ lững thững...
 Ôi! những tháng sống cùng Thanh Nghệ vững.
 Nước rào rào chảy vạn đập Đô Lương;
 Đi dưới cà phê Đông Hiếu nông trường
 Hoa trắng toát ngát thơm lừng mấy dặm;
 Khuya mệt quá, thấy đường xa một chập,
 Những túp nhà cho chỗ ngủ, nơi ăn;
 Những Cầu Đồi, cầu Hồ trong trăng
 Đứng vững với cầu Hàm Rồng sắt thép;
 Những Tỉnh Gia trở ra phà Ghép
 Những Quảng Trường, Quảng Tiến biển Sầm Sơn:
 – Tôi cùng xương thịt với nhân dân của tôi,
 Cùng đổ mồ hôi, cùng sôi giọt máu
 Tôi sống với cuộc đời chiến đấu
 Của triệu người yêu dấu gian lao

26-5-1966

Tứ Tuyệt Tương Tư (Xuân Diệu)

I

Lâu lắm em ơi, tháng rười rỗi
 Sao nhiều xa cách thế, em ơi!
 Sớm trông mặt đất thương xanh núi;
 Chiều vọng chân mây nhớ tím trời

II

Bỗng nhiên trời đất nhớ người yêu
 Cây vắng chim bay, nắng vắng chiều
 Nước cũng lơ thơ, bờ lú rú
 Mây chùng ấy đó, gió bao nhiêu...

III

*Hoa tím tương tư đã nở đây
Mời em dạo bước tới vườn đây
Em xem: yêu mến em gieo hạt
Hoa tím tương tư đã nở đây...*

Thác (Xuân Diệu)

*Như nước dòng lao gặp đá ngăn
Cuộn từ đáy vực tỏa bắn khoăn
Chưa vãn được đá nên tung sóng,
Ức mãi ngàn năm vẫn thét gầm:
Thấm thiết tình anh gặp cách xa
Cuộn tròn đau khổ sóng tung hoa.
Cuốn em đi đây, em yêu hỡi!
Cuốn mãi ngàn năm chẳng thả ra.*

Thân Em (Xuân Diệu)

*Đôi tay anh khẽ ôm mình
Lòng anh toả ấp thân hình sáng trong;
Tay em ôm ấp bên lòng
Thân em, nghìn tia muôn hồng cũng thua
Không nên, sao dựng lâu thơ ?
Không thân thể, chỉ băng quơ cái hồn.*

*– Nhưng thân mới chỉ là nguồn
Đục trong, dòng nước hãy còn tùy sau.
Thân em, anh quý như châu
Hình em anh có dám đâu soi thường;*

Trong thân, anh đã thấy hồn
 Tinh hoa ánh mắt, xinh giòn cánh tay
 Anh ôm khe khẽ mình đây
 Ôi thân yêu quý, chứa say tâm tình!

Thăm Pác-Bó (Xuân Diệu)

Nước từ gốc đá chảy tuôn
 Suối xanh ngăn ngắt một nguồn vô biên.
 Xuôi xa rồi lại trào lên
 Cây thài lài tía mọc bên đá ghềnh.

Một vùng thuần khiết non xanh
 Như mang ánh mắt tinh anh Bác Hồ.
 Hãy còn bàn đá nhấp nhô
 Bác ngồi dịch sử, nghĩ cho muôn đời.

Rau măng cháo bẹ dâng Người,
 Ngày ra bờ suối, tối thời vào hang.
 Nơi đây Bác vạch đường quang
 Mở ra sông núi, gồm sang biển trời.

Cải xoong dưới suối đậm tươi
 Xuống làng mái ngói điểm vui các nhà.
 Thăm hang trước, nhớ ngày xa
 Bác trông khóm trúc nay đà xanh um.

Nhớ Nhỏ Đôi Tay (Xuân Diệu)

Nhớ em, nhớ nhỏ đôi tay
 Hơi hương nhớ dịu, lông mày nhớ thanh.

Mắt trong, anh nhớ long lanh,
Hàm răng, anh lại nhớ anh hay nhìn.

Nhớ Vĩnh Kim (Xuân Diệu)

Hồi lòng ta nhớ Vĩnh Kim
Vùng trăng Chợ Giữa cái đêm buồn thuyền
Râm rì dề nước hai bên
Bờ sông vắng lặng, ấm hiên lòng sông
Chúng ta trẻ lắm, hồn chung
Say thơ, mê nhạc đắm cùng thiên nhiên
Ấy đêm nhạc trôi trong thuyền
Giọng ca nghệ sĩ, tiếng huyền tài năng
Dưới trăng mời chén tào thương
Mà ba mươi lẻ năm chèo đã qua
Bạn ơi tổ quốc chúng ta
Cùng chung nhau đó mãi xa cách gì
Bắt tay thật chặt Văn Khê
Hẹn nhau Chợ Giữa ta về ngày mai
Rằng nghe nổi tiếng cầm đài
Nước non luống những lắng tai Chung Kỳ

23/4/1976

Phan Hành Sơn (Xuân Diệu)

Phan Hành Sơn! Miền Nam là gió trở
Đất chôn thù, hoa nở Phan Hành Sơn!
Hăm một tuổi cầm hờn
Diệt địch gấp hai mươi lần số tuổi
Đánh trăm trận, ba năm vào bộ đội

Núi Ngũ Hành vang dội Phan Hành Sơn
 Giữa một đêm giao thừa
 Biệt mẹ già em dại
 Cha đang ở trong tù
 Nhà chõng chơ nghèo trụi
 Mâm cơm cúng ông bà
 Ngày tết không kiếm ra
 Bảo an, dân vệ sục:
 Phan Hành Sơn là nhà
 Từ đó anh vào quân giải phóng
 Có anh đeo súng giữa hành quân
 Từ đó lần lượt bao nhiêu Sơn
 Sơn, tiểu đội trưởng Xuyên Phú
 Sơn trung đội phó Kiểm Bần
 Sơn, trung đội trưởng Vĩnh Điện
 Sơn đại đội phó Côn Dầu
 Sơn, đại đội trưởng Non Nước
 Diệt địch bất kì đâu
 Từ đó trận nào Phan Hành Sơn
 Cũng nhanh như sóc, mạnh như hổ
 Văn Quất tan trong một trận đấu
 Anh như lửa khi đâu đã đổ!
 Sáu thứ vũ khí vào tay chiến sĩ Phan Hành Sơn
 Giặc đã chết rồi còn khiếp sợ
 Bãi cát trống dài, dài lại trắng
 Làm thế nào qua đó Phan Hành Sơn
 Đơn vị đã tiến vào Non Nước
 Mà quân thù vẫn cứ mơ hồn!
 Phá banh đồn Mỹ năm trăm thước
 Diệt gọn ba đồn nguy ác ôn!
 Phan Hành Sơn! anh hơn ánh thép

*Anh là thân của đất nước mình
Đỉnh núi sắc, dòng sông rộng đẹp
Nhân dân hào, trời biển thông minh...*

(1969)

Phân Vân (Xuân Diệu)

*Người gọi cho ta một bông hồng
Ngỡ ngàng chẳng biết nhận hay không?
Nhận ư? Có lẽ còn hơi sớm
Trả lại! Eo ơi sợ mất lòng*

*E ấp ngôn từ mãi chẳng xong
Một câu sao khó nói vô cùng
Chao ơi! Khó nói nhưng không lẽ
Gởi lại cho ai một bông hồng*

*Thức mấy đêm rồi ai biết không?
Bâng khuâng xao xuyến ngập cả phòng
Yêu thương bồi rôi tràn tim nhỏ
Bỏ trót nhận riêng một bông hồng*

*Người gọi cho ta một bông hồng
Hắn lòng thao thức đợi và mong
Người ơi ta thấy phân vân quá
Xin khất nợ này đến cuối đông.*

Phượng Mười Năm (Xuân Diệu)

*Phượng trong sáng nẩy hồng trên một cội
Như muôn đàn cùng gảy dưới mây cao*

Ánh sáng trùm trong không gian vò vọi
Tắc lòng hè kiều diễm hoá li tao.

Biển bướm đỏ rào rào trong gió mát
Lá non xanh như suối chảy trên trời
Phượng, phượng hồi! Có sao mà man mác
Mỗi mùa hè run rẩy với triều môi.

Xanh đã ngủ ở dưới trời yên tĩnh
Đỏ còn ngân trong tiếng nói dịu dàng;
Ta mơ màng thấy gió đang sóng sánh
Trống sân trường vắng vắng đánh – mười năm.

Mười năm phượng, phượng huy hoàng vẫn phượng
Áo trắng trong ngày tháng phất phơ soi
Ta cùng mình như cành cây riết quăn
Vương lòng nhau ràng rịt biết bao đời.

Phượng mười năm... hiu hắt gió mười năm...
Yêu mười năm... nhớ muôn thuở... mười năm...

Huế 1937

Bắc Cạn 1947

Quạt (Xuân Diệu)

Anh nằm khẽ quạt
Cho gió mát về em
Em ngủ ngon không biết
Nhưng vẫn thở êm êm

Anh quạt cho đôi tay
Anh hằng ngày yêu mến

*Anh quạt đôi lông mày
Sáu năm nay quyến luyến.*

*Gió nồm trên mặt biển
Anh mời về mát em
Gọi gió chiều gió sớm
Anh trái hồn gió đêm*

*Mát em mát nhiều nhiều
Yêu em, yêu lắm lắm
Một chiếc quạt trong tay
Đủ cho anh đầm thấm.*

Rừng Mơ Tuổi Thơ (Xuân Diệu)

*Ngày vầy biệt khu rừng mơ tuổi nhỏ
Ta thật tình đau xót đến vô biên
Nghĩ lần đi là nghìn trùng cách biệt
Còn bao giờ trở lại nữa không em
Chính nơi đó mùa hè cao vời vợi
Đã cho ta những kỷ niệm rất hồng
Chính nơi đó ta ôm hết thời trong
Bằng hai tay của thời gian mộng mị
Chính nơi đó mùa thu vàng hoa cúc
Ta đã vô tư đuổi bướm dưới sân trường
Ngày nhí nhánh đùa vui không biết mệt
Không sợ đời giành giật lấy hương thơm
Chính nơi đó mùa đông bên áo mẹ
Ta đã nằm say giấc ngủ ca dao
Vội thương yêu xanh xanh ngắt một màu
Ta không sợ ngoài kia mưa gió nữa
Chính nơi đó mùa xuân vui mở cửa*

Cho trắng vào ca múa suốt lòng ta
 Và cây lá đã ngàn đêm thỏ thẻ
 Chuyện đầu đời của bướm thiết tha hoa
 Chính nơi đó ta và em đã sống
 Trọn những ngày ngai ngái tuổi mười lăm
 Thương rất thương mà e ngại cầm tay
 Môi bịn rịn mà lòng chưa đánh bạo
 Chính nơi đó hồn ta như chiếc áo
 Chưa bị người đời ruồng rẫy đem may
 Và em, con chín nhỏ nhỏ thơ ngây
 Còn ca hát còn hồn nhiên rất đôi
 Chính nơi ấy tóc em bay thành sợi
 Cho ta thầm yêu mây của trời cao
 Tình rất dại nên tình chưa dám nói
 Hồn tơ trời chưa buộc chỉ thương đau
 Chính nơi đó tưởng ngàn năm ta vẫn
 Nuôi đời mình cũng quý mãi không thôi
 Chợt hôm nay phải lìa nơi chốn ấy
 Ta thần thờ như một cánh bèo trôi
 Ngày vầy biệt khu rừng mơ tuổi thơ
 Ta xuống đời biết chắc đã xa em.

Sự Sống Chẳng Bao Giờ Chán Nản (Xuân Diệu)

Trong cuộc đấu tranh giữa ta với địch sống chết thua hơn
 Có lúc, có nơi đũa thắng lâm thời lại là cái chết;
 Cái chết rên môi có đôi râu mép
 Sắc lém như đeo kính râm lấy điệu và trán cũng cao;
 Cái chết ngọt ngào nói như kinh thánh;
 Thường giới trá hình, cái chết lại chưng diện bánh,
 Cổ cồn ca vát, người ngợm thơm tho;

*Phất cờ chạy hiệu, cái chết lau nhau nhậu nhẹt say no,
Các má, các chị miền Nam đánh quân lên đầu nó.*

*

*Nhưng giặc Mỹ cố giết cho nhiều, vẫn cứ là thằng rụt cổ
Rúc vào hang lỗ lại cố chui ra;
Ngậm bom vào miệng, cố thét cho to,
Vẫn không át nổi cánh cò bay trên ruộng lúa,
Tại sao giặc Mỹ ném những em bé miền Nam vào lửa?
Mở một con người, chỉ để lấy mảnh gan nhắm rượu?
– Trại phong Quỳnh Lập, trường học Thuy Dân,
Con đẻ Phú Thọ làng xóm Vĩnh Quang,
Chúng ta bình tĩnh ở giữa hòn cãm,
Lại gieo, lại trồng trên những hố bom san phẳng!
Đã là sự sống, thì chẳng bao giờ chán nản;
Những gian nhà văn Điển, dù cho bom phá nát tan.
Khi mẹ trở lại thăm nhà, mẹ vẫn cứ mang trái tim vĩ đại,
Dọn dẹp bếp hót tro, nhặt những chân ghế bàn còn lại,
Mẹ nhìn phân biệt bằng mắt yêu thương
Cái chum đang còn đựng được, miếng gương có thể soi gương,
Không thể tiện tay vứt thanh gỗ làm thành mảnh củi.
Anh Trời sắp bị tử hình vẫn dặn chị Quyên:
“- Em đi cho khéo!
Mấy bậc cao nơi nhà tắm ấy rất trơn”.
Còn một chút ánh mặt trời, mẹ vẫn cố ngồi xâu chỉ vá áo cho con
Bà để cơm con cháu đi học muộn về, vẫn ủ suất cơm cho nóng
Miếng bao tải rách rồi, vẫn cứ vun cho sự sống.
Sắp sửa băng qua cầu Cẩm, đêm khuya bên mấy bụi cây xa
Mấy anh em nhà văn chúng tôi còn nghe tiếng hác-mô-ni-ca
Một đồng chí tân binh nào đang chuyển khí trời biến thành âm nhạc
Đặng thổi đến giữa bụi đường một ánh hoa dương đào dạt.*

*Em tiễn anh ra tới bến đò, mưa bụi khó nhìn nhau nữa,
Anh khoát tay bảo em về đi, em vẫn cứ hai chân lần nữa,
Em đứng hoài đứng mãi, đợi đò ngang sang tới bên kia,
Môi chỉ giữa đôi ta càng kéo ra xa – lại càng buộc chặt.*

*– Ôi! có hai hạt nào như đôi con mắt
Khi khép mí, dài dài như hai quả trám,
Nhưng khi mí mở, bật hai mầm sống diệu kỳ,
Hai chồi xanh bật sống, sáng cả đêm khuya,
Hai ánh, hai tinh diệu vô cùng sự sống!*

*

*Trái tim chúng ta là một đá nam châm cực mạnh!
Trái tim đập giữa cuộc đời, như chiếu lên trời toả ánh!
Trái tim dũng mãnh, đập hộ cho cả thế gian,
Ở đây sáng ngời chính nghĩa, ở đây tình nghĩa Việt Nam!
Này là lúc sự sống bừng lên cất rất cao tiếng hát
Như tình yêu thắng sự chia ly càng thêm thấm thiết:
Mồ hôi ta đổ, ruộng ta mơn mơn lúa xanh;
Giọt máu ta rơi, đường ta dính liền Nam Bắc.
Mồ, mồ nữa đi,
Hồi cái mỏ son của chiếc chồi non nhọn hoắt
Rất mực măng tơ, tưởng yếu như sên, nhưng cứng hơn sắt,
Bao nhiêu vỏ cây già khắc từ trong cũng bật tung ra,
Chúng ta yêu sự sống bền dai, viễn viễn, bao la!
Nhất định chúng ta gìn giữ nhóm nhen sự sống;
Vẫn cứ hoa nở chim kêu, cuộc đời lồng lộng,
Nhất định trời cao đất rộng còn vui nắng sớm mây trưa.
Chúng bay đã vào hũ nút, cũng đừng tủi gió sâu mưa!
Giấc Mơ đã biết hay chưa?
– Chúng tao chính là sự sống!*

Hưng Yên 15-1
Hà Nội 7-7-1967

Tình Mai Sau (Xuân Diệu)

Ngày thuở ấy, lâu rồi tôi đã chết,
Tháng năm qua chôn lấp mộ hoang tàn,
Hoà với đất, mình tôi thôi đã hết,
– Nhưng hương hồn còn luyến ở không gian.

Đi sao được khi mặt trời vẫn nở
Bỏ sao đang những mái ngói yên buồn
Đường rất vắng, với hàng cây hay nhỏ,
Xa sao đành mắt đẹp của hoàng hôn!

Tay ân ái như những làn thân thể
Đã ôm đời vào ngực để mơn ru...
Thu biếc tỏ, hè nâu thơm vị quế,
Xuân như đàn, đông cũng quyện đường tơ.

Khi còn sống tôi vẫn hằng tan nát
Mỗi phen đau, lòng vỡ lại tràn rơi;
Tình rải khắp. Huống là khi đã thác.
Sao không tan lưu chuyển giữa vòng đời?

Tôi vẫn có hồn tôi trong gió ấy,
Vì xưa kia ngồi nghỉ dưới trăng sao
Từng mảnh biếc hồn tôi trăng đã lấy
Gió đem luôn đi tận tháng năm nào

Lòng tôi đã thân thơ cùng bãi vắng
Thì muôn sau bãi vắng nhắc lòng tôi

Từ thế kỉ mờ chân trên cát trắng,
Như sóng lên còn gọi ngực bồi hồi.

Cổ tôi đỏ lúc chim ngàn vọng hát:
Mộng tôi còn khi trời biếc lên sao
Suối thương nhớ thắm qua trong bóng mát,
Trái tim chiều than thở giữa lau cao.

Người thi sĩ đã vào làng mây khói
Không ở đâu và ở khắp mọi nơi
Như tiếng vọng trong sương xa vắng dỗi.
Máu vu vơ thơ giữa trái tim đời

Chiều mai một trong tương lai thân mến
Một nàng tơ đạo bước dưới hàng cây,
Hơi gió thổi như ngực người yêu đến
Bướm đâu bay xinh cả buổi chiều này...

Gió rên rĩ như lời ai thuở trước;
Trời nhung mơn như lòng ấy xưa yêu,
Không khí thì êm, đêm sương khẽ bước
Xưa tìm ai mơn trớn cũng như chiều...

Tình tự quá, thiên liêng êm ái quá...
Thơ ở đâu thong thả xuống đường mưa...
Những hoa quý toả hương vương giả...
Mây đa tình như thi sĩ đời xưa...

Môi hé nở, nàng tơ tay vịn lá
Bước xinh xinh đứng lại, mắt dăng đây...
Vòng sẽ khép, chiều ôm thân óng ả.
Gió qua người làm động má thơ ngây...
Rằng: "Tiếng ai?- người thơ ở đâu đây?"

1939

Thương Mến Đầu Tiên (Xuân Diệu)

Đêm thanh trời đất lắng nghênh tai
 Em khẽ bên anh nói một lời
 “Em mấy đêm rồi không ngủ được
 Bởi vì em nghĩ đến anh thôi”

Tình yêu là bữa tiệc muôn ngon,
 Là suối trong xanh tắm mát hồn,
 Là gió trên buồm căng phấp phới,
 Là mây thương mến ấp đầu non

Nhưng xa hơn cả mọi chân trời
 Hạnh phúc đưa ta đến tuyệt vời,
 Là lúc trời tình chao sát cánh
 Hồn ta như thể én bay đôi .

Em ơi, đẹp nhất khi con suối
 Mới phát nguyên ra được nửa vời,
 Thương mến đầu tiên em chẳng ngủ
 “Cũng vì em nghĩ đến anh thôi”

Thơ Bát Cú (Xuân Diệu)

Em tới, em đi, ngọn gió lành
 Gió hương thương mến đến phòng anh
 Bỗng òa gặp mặt sau muôn nhớ
 Rồi lại chia tay giữa vạn tình.

Em ở nửa giờ, thương mỗi nét
 Em đi hai tháng ngóng từng canh

*Anh như cây cối chờ xuân biếc
Hôm sớm trông mong ngọn gió lành.*

Thơ Duyên (Xuân Diệu)

*Chiều mộng hoà thơ trên nhánh duyên,
Cây me ríu rít cặp chim chuyền.
Đổ trời xanh ngọc qua muôn lá,
Thu đến – nơi nơi động tiếng huyền.*

*Con đường nhỏ nhỏ gió xiêu xiêu,
Lả lả cành hoang nắng trở chiều.
Buổi ấy lòng ta nghe ý bạn,
Lần đầu rung động nỗi thương yêu.*

*Em bước điêm nhiên không vương chân,
Anh đi lững đững chẳng theo gần.
Vô tâm – nhưng giữa bài thơ dịu,
Anh với em như một cặp vần.*

*Mây biếc về đâu bay gấp gấp,
Con cò trên ruộng cánh phân vân.
Chim nghe trời rộng giang thêm cánh,
Hoa lạnh chiều thừa sương xuống dần.*

*Ai hay tuy lặng bước thu êm,
Tuy chẳng băng nhân gạ tỏ niềm.
Trông thấy chiều hôm ngơ ngẩn vậy,
Lòng anh thôi đã cười lòng em.*

Trách Em (Xuân Diệu)

Em không có gì đáng trách
 Nhưng anh muốn trách em
 Trách bởi sao yêu mến
 Rồi lại đến yêu thêm.

Trách: sao anh nhớ em
 Đến nỗi hồn xẻ nửa,
 Trách: sao em đi rồi
 Anh như ngồi trên lửa.

Trách chiếc răng nho nhỏ
 Bên một khóe môi cười.
 Anh trách nhiều em đó
 Đôi mắt đen, em ơi.

Thương em sợ trễ tàu
 Quên trái cam để lại.
 Giận anh tối hôm qua
 Phải viết bài, thức mãi.

Thương em đi vội vã
 Tem không kịp mua dành
 Về làng xa bưu điện
 Là chậm thư cho anh.

Anh còn muốn trách em
 Bỗng gió mùa đông bắc
 Em đi chặn mỏng manh
 Chợt trên đường công tác.

Anh vừa thương vừa trách
 Càng trách lại càng thương

*Tìm theo anh xa cách,
Lòng anh đi giữa đường...*

Trái Tim Em Thúc Đập (Xuân Diệu)

*Trái tim anh thúc đập
Nơi gốc của thời gian
Một nhịp mạnh nhịp khẽ
Ấy tay anh nòng nân*

*Trong đêm vạn trùng khơi
Anh lắng nghe hồi hộp
Nơi nguồn của suối đời
Mạch máu em chảy đập*

*Ôi đông hồ năm tháng
Ôi bếp lửa phút giây
Răng sáng, mắt em sáng
Cũng gốc từ nơi đây*

*Anh gìn giữ trái tim
Cho em yên giấc ngủ
Lo lắng bởi yêu thương
Biết bao nhiêu là đủ*

*Chao ôi sao ngủ ngon
Ngủ ngon lành thế hỡi
Tim anh hút tay anh
Một nhịp hồng nóng hổi*

*Anh không hề dám nghĩ
Trái tim em lạc đường*

*Anh thức hoài thức huỷ
Anh là trái tim thương*

Trùng Điệp Chiêm Bao (Xuân Diệu)

*Trùng trùng điệp điệp chiêm bao
Tỉnh ra trong mộng lại vào trong mơ
Thương em cho đến bao giờ?
Bao giờ anh chết
Anh sẽ hết thương,
Hết chiêm bao giữa đêm trường tìm em...*

Trăm Ba Mươi Đoá (Xuân Diệu)

*Anh vừa dạo khắp vườn hoa
Vì em, thánng lại ngày qua anh trông
Sáu năm lệ tưới đôi tròng,
Lệ tưới cười với nảo nùng lệ đau

Rễ ăn huyết lệ từ sâu
Màu hoa mới được bền lâu thế này.
Lệ thường yêu dấu xưa nay.
Gai đâm rách toạc tim này – chó than!

Trăm ba mươi đoá thời gian
Chim muôn tiếng nhạc, gió ngàn lời ca.
Máu xuân đã cạn đâu mà?
Nếu cần tưới nữa cho hoa rực hồng!*

Trăng Khuya Trên Hắc Hải (Xuân Diệu)

Trăng trên Hắc Hải rạng ngà
 Biển như hồ rộng bao la mới kì!
 Ngút ngàn sóng lượn li ti
 Sao con đôi chấm nghĩ chi trên trời.

Khuya không ngủ được ra ngồi
 Tựa bao lon ngắm trùng khơi một mình.
 Nếu như không có ân tình
 Thì anh lạnh đến ghê mình, em ơi.

Nhưng hồn anh sáng anh vui,
 Anh nghe đây đó cuộc đời gần quanh
 Có em: ấm cả trời xanh;
 Sóng bên chân khẽ cùng anh chuyện trò.

Nếu anh tả biển bây giờ
 Thì trăng kia cũng đợi chờ tả trăng
 Tả đêm tả cát sao bằng
 Tả anh thương nhớ lòng giăng vạm trùng.

(Xô si 6-10-1967)

Trăng Sáng (Xuân Diệu)

Anh đứng cửa sổ trước
 Thấy cánh gió đưa nhau
 Anh đứng cửa sổ sau
 Thấy cây long nã sáng

Biết là trăng giữa cỏ
 Rải những cọng rom vàng

Biết là trăng trên trời
Đang rắc hoa liên cánh.

Những khi em ở gần
Hai ta vui ngày tháng
Anh mãi thơ quên trăng.
Em nhắc anh: “Trăng sáng”

Anh bồi hồi vui sướng
Hiếu tình em vẫn đây
Vẫn nhớ trăng hò hẹn
Vẫn một vầng đắm say.

Nay em đang ở xa
Anh nhắc em: “Trăng sáng”
Anh gọi em: “Trăng ngà”
Đứng bồi hồi canh vắng.

Vấn Vương (Xuân Diệu)

Anh chả hiểu vì sao vấn vương
Năm năm, như mấy chục năm trường
Vẫn làn mắt ấy, làn môi ấy
Anh hãy còn thương, chẳng hết thương.

Vợ Chuân Bị Hành Trang Cho Chồng Vào Hoả Tuyến (Xuân Diệu)

Em choàng lưới mũ cho anh,
Áo anh em nhuộm màu xanh lá rìeng
Chiếc ba lô cũ đã dùng,
Tay em khéo léo chữa từng đường kim;

Gọn gàng túi buộc gạo đem;
Muốn hôn nghìn bận tay em đậm đà

Anh đi công tác đường xa
Những nơi bom đạn hay là hiểm nguy
Có tình em dõi theo đi
Ấm trên trăm dặm sợ gì chông gai
Hang chẳng thăm, núi không dài
Một người chiến đấu với hai tâm hồn

Trên đường mát bóng chiều hôm
Nhớ em anh lại bước dồn thêm nhanh
Lá cây cài mũ nhớ mình
Khoác ba lô lại đeo tình trên vai
Khải hoàn hát khúc ngày mai
Có em rực rỡ tươi hoài bên anh.

(Thanh Hoá 5-1965)

Vội Gì Vội... (Xuân Diệu)

Vội gì vội lấy ai, bỏ anh
Vội gì vội, để anh đau khổ?
Vội gì vội, em có hai mình,
Vội gì vội, bỏ một mình anh!

Ai lấy cửa ngàn răng vạn răng
Cửa đôi ta thành hai mảnh
Cửa tan nát anh thành vạn mảnh
Để trong đời một ảnh đau thương

Chúng ta rồi cũng phải xa nhau
Nhưng xa sau vẫn hơn xa trước

Những ngày tháng bên em hạnh phúc
Không dễ dàng anh dứt được ra.

Vội gì vội nát bóng tan gương
Vội gì vội đôi đường rẽ biệt!
Vội gì vội non cùng nước kiệt
Vội gì em ly biệt đôi ta?

Xuân Không Mùa (Xuân Diệu)

Một ít nắng, vài ba sương mỏng thắm,
Mấy cành xanh, năm bảy sắc yêu yêu
Thế là xuân. Tôi không hỏi chi nhiều.
Xuân đã sẵn trong lòng tôi lai láng.
Xuân không chỉ ở mùa xuân ba tháng;
Xuân là khi nắng rạng đến tình cờ,
Chim trên cành há mỏ hót ra thơ;
Xuân là lúc gió về không định trước.
Đông đang lạnh bỗng một hôm trở ngược,
Mây bay đi để hở một khung trời
Thế là xuân. Ngày chỉ ấm hơi hơi,
Như được nắm một bàn tay son trẻ...

Xuân ở giữa mùa đông khi nắng hé;
Giữa mùa hè khi trời biếc sau mưa;
Giữa mùa thu khi gió sáng bay vừa
Lùa thanh sắc ngẫu nhiên trong áo rộng.
Nếu lá úa trên cành bàng không rụng,
Mà hoa thưa ửng máu quá ngày thường;
Nếu vườn nào cây nhãn bỗng ra hương,
Là xuân đó. Tôi đợi chờ chi nữa?

*

Bình minh quá, mỗi khi tình lại hứa,
 Xuân ơi xuân vĩnh viễn giữa lòng ta
 Khi những em gặp gỡ giữa đường qua
 Ngừng mắt lại, để trao cười, bỏ ngỡ.
 Ấy là máu báo tin lòng sắp nở
 Thêm một phen, tuy đã mấy lần tàn.
 Ấy là hồn giăng rộng khắp không gian
 Để đánh lưới những duyên hờ mới mẻ?
 Ấy những cánh chuyển trong lòng nhẹ nhẹ
 Nghe xôn xao ròn rợn đến hay hay...
 Ấy là thư hồi hộp đón trong tay;
 Ấy dư âm giọng nói đã lâu ngày
 Một sớm tim bỗng dịu dàng đồng vọng...
 Miễn trời sáng, mà lòng ta dọn sóng,
 Thế là xuân. Hà tất đủ chim, hoa?
 Kể chi mùa, thời tiết, với niên hoa,
 Tình không tuổi, và xuân không ngày tháng.

1939

Thơ (Xuân Diệu)

Nồn nà sương ngọc quanh thêm đậm.
 Nắng nhỏ băng khuôn chiều lỗ thì.
 Hư vô bóng khói trên đầu hạnh;
 Cành biếc run run chân ý nhi.
 Gió thăm, mây lặng, dáng thu xa.
 Mới tạnh mưa trưa, chiều đã tà.

*Buồn ở sông xanh nghe đã lại,
Mơ hồ trong một tiếng chim qua.*

*Bên cửa ngừng kim thoa bức gấm,
Hãy hãy thực nữ mắt như thuyền.*

*Gió thu hoa cúc vàng lưng giậu,
Sắc mạnh huy hoàng áo trạng nguyên.*